

Jørlunde Kirke

Jørlunde Kirke blev opført først i 1100-tallet som en frådstenskirke med skib, kor og apsis. Ændret gavl og fundament kan tyde på et oprindeligt smallere tårn med herskabsgalleri, mens det nederste af det nuværende tårn er fra 1200-tallet. Våbenhuset og hvælvingerne på små sidesøjler i stedet for fladt træloft er fra 1300-tallet, mens det øverste af tårnet er nyere. Apsis blev nedrevet omkring 1500 og forlænget med et firkantet kor i munkesten. Frådstenslejerne ved Roskilde og Bramsnæsvig løb tør midt i 1100-tallet, og brugen af frådsten overalt tyder på en betydende slægt tidligt i århundredet. Muligvis på grund af uregelmæssig materialesammensætning er der tidligt lagt et tykt pudslag på kirken – dog ikke på våbenhusets, korets og tårngavlens munkesten.

Gulvet synes at have skrånet, så alteret stod højt oppe.

Kirken er sandsynligvis bygget af Skjalm Hvide eller en af hans sønner, da en af børnenes ejerandele i landsbyen, karakteren af kirken, de fornemme kalkmalerier og Ebbe Skjalmsens aktivitet på egnen tyder på, at de arvede hele herredsbyen fra forældrene. Den ligger kun 3 kilometer fra Slangerup, hvor Skjalms velgører, Erik Ejegod, var født. Herfra bredte Ebbes slægtsgren sig østpå gennem Naturparken.

Ved en restaurering af kirken i 1964 fandt man rester af en treskibet kirke fra 1000-tallet, som så ud til at være nedbrændt.

Døbefonten er romansk af Roskildetypen, som er ganske sædvanlig på Sjælland. Altertavlen er udført i 1613 med en del mindelser om Slangerups, og indeholder Chr. IV's og hans dronnings monogram i topstykket. Prædikestolen er fra 1830.

Kalkmalerierne er malet af Hvidernes såkaldte Jørlundeværksted, som man nu sædvanligvis daterer til midt i 1100-tallet – samtidig med Finjamesteren, som bl.a. kendes fra

Fjenneslev Kirke. Typisk er den blå kostbare lapisbaggrund og de forgyldte stukelementer, herunder glorieerne. Stilen er byzantinsk. Tidspunktet kunne tyde på Ebbe Skjalmsen eller Sune Ebbesen – Valdemar den Stores hovedrige rådgiver sammen med fætrene Absalon og Esbern Snare, som også brugte disse værksteder.

Nedrivningen af apsis har fjernet Hvidernes obligatoriske Majestas Domine med den sejrende Kristus på himmeltronen over alteret. I dag kan man på

triumfvæggen mod nord se ”Brylluppet i Kana”, og ”Lazarus’ opvækkelse” – Jesus’ første og sidste mirakel – og mod syd ”Tilfangetagelsen” og ”Korsfæstelsen”. Desuden ses i koret ”Indtoget i Jerusalem”, ”Nadveren”, ”Forklarelsen på bjerget” og ”Fristelsen på bjerget”. Rundt om i kirken de 7 dødssynder som enkelt-ansigter. På korbuen ses to engle, der bærer på Kristuslammet – ”de dansende engle”. En del malerier er delvis skjult af det senere hvælv.

I skibet og i hvælvet er der gotisk udsmykning fra ca. 1350, 1450 og 1500. Her ses også en biskop, som muligvis bekostede ombygningen i 1300-tallet.

Kalkmalerierne er hårdhændet restaureret af Kornerup i 1865 efter at have været overkalkede – især i koret – hvor han ikke holdt sig tilbage fra at rekonstruere.

Troels Brandt, januar 2015.

Kilder:

Nationalmuseet: Danmarks Kirker

Ulla Hastrup m.fl.: Danske Kalkmalerier, 1985-92

Se i øvrigt kirkens udførlige hjemmeside

